

## נסיעת רופא לתורנות מחוץ לתחום

### לכבוד העורך,

בספר אסיא ז' עמ' 241-249\* הובאו שתי תשובות בנוגע לשאלת נסיעת רופא לתורנות מחוץ לתחום בשבת - וחזרתו ממנה.

מתוך תשובה ב' נראה שלמסקנה אם הרופא הוא יחיד בישוב, מותר לו מעיקר הדין לחלל שבת גם באיסורי תורה כדי לחזור לישוב, מפני שנוכחותו שם יש בה משום ספק פקוח נפש - למחלות, תאונות ופיגועים שיכולים להיות ח"ו. (סעיף 2-1 - בדברי הגרש"ז אויערבך זצ"ל וכן סעיף א' בתשובה ב סעיף א' במכתבו של הגר"א נבנצאל שליט"א) אלא שבכלל יש להחיר רק כאשר הנוהג כרכב הוא גוי (ג-2) אבל מ"מ אם אין גוי - גם ליהודי מותר לנהוג (2-1).

אבל לצערי איני מבין מספיק את ההיתר ואודה לך אם תביניני:

אם אנו צריכים להחשיב כספק פיקוח נפש את אי הימצאותו של רופא ביישוב - א"כ איך זה שבזמן שהרופא בתורנות, הישוב לא דואג לרופא כונן? ועוד, אם הרופא אינו נוסע לתורנות בבית החולים, ששם יש בודאי פקו"נ (למשל, במחלקת יולדות, יולדת בתוך ג' ימים וכו'), אלא הרופא רוצה סתם לנסוע כיום חול - לטיול משפחתי, וכי נאמר לו שאינו יכול לעזוב את הישוב אם לא יהיה במקומו רופא כונן?

ועוד, הלא ישנם ישובים רבים וטובים שאין בהם בכלל רופא שמתגורר במקום אלא ישנם ביקורי רופא מספר פעמים בשבוע לשעות מועטות. ולפעמים תורנות אחת ביום ה' והתורנות הבאה ביום א' - כך שלפעמים הישוב נמצא למעלה משלשה ימים בלא רופא. (ואע"פ שאין תלמיד חכם רשאי לדור בעיר שאין בה רופא - סנהדרין יז: - מסתמא מחשיבים את ביקורי הרופא כמספיקים).

ואפשר אולי לומר שבאמת המצב הזה אינו נכון והישוב חוטא בכך שאינו דואג שיהיה רופא במקום 24 שעות ביממה. ונאמר על ראשי הישוב כעין האמור: "הנשאל הרי זה מגונה", כלומר, שמי שגורם בעקיפין להתמהמהות ההצלה - מגונה הוא.

אבל, לכאורה, יותר מסתבר לומר שלא כן הדבר, אלא כמו שלמשל בעניני בטחון של הישוב אין אנו מעמידים שומרים רבים מספור אלא מסתפקים בכמה בודדים, וכנראה הטעם הוא שיש רשות לקחת בחשבון סף

\* מקור: אסיא מב-מג (יא, ב-ג), ניסן תשמ"ז, עמ' 46-51.

סיכון מסוים. כך גם בענייני הצלת נפשות, כנראה שעל פי האומדנא של ראשי הישוב, כיון שאפשרות של פיקוח נפש היא נדירה יחסית, וגם ע"פ רוב יש מספיק זמן לנסוע לישוב שכן שיש בו רופא או לבית חולים. וגם, בד"כ יש בכל ישוב אחיות או חובשים שיכולים לתת מענה ראשוני למקרה של סכנת נפשות במקרים רבים - עד לבוא הרופא או עד ההגעה לבית החולים, אם כן, בצירוף כל אלה מחליט הישוב שהוא "יכול לחיות" עם סף סיכון מסוים גם אם הרופא אינו גר בישוב, או שהוא גר, אלא שיצא לתורנות או לטיול.

ולכאורה כך הדבר גם בחיי היום יום. גם נסיעה במכונית כרוכה בסיכון מסוים של תאונות וכו' אלא שאין האדם צריך להתחשב בסף סיכון נמוך כזה וכן במעשים רבים. ואפילו בבית החולים לא מציבים רופא ליד כל מיטה ואע"פ שיתכן מצב רחוק שכמה חולים יקבלו בבת אחת התקף לב ח"ו וכו'. מ"מ אין חוששים לרמת סיכון כזו. ומותר לאדם לאמוד את הסיכון ש"אפשר לחיות איתו". ודבר המסתבר הוא שכל שהוא שגרת החיים הרגילה ביום חול, אין להגדירו כפיקוח נפש בשבת.

על-כן, איני מבין מספיק מדוע הותרה החזרה גם באיסורי תורה, ואודה לך אם תבהיר לי את הדברים (ואולי הדבר קשור למספר אנשי הישוב?).

בתודה וברכה,

שלמה קסירר

מצפה יריחו

**תשובת העורך :**

על חובת היישוב (בשיתוף פעולה עם הרופא) לדאוג להמצאות רופא מחליף כאשר הרופא הקבוע איננו נמצא במקום, כבר עמד הגרשז"א זצ"ל בסעיף ו', הערה מס' 1 (עמ' 246 בספר אסיא ד').

מכאן גם שאין מחשיבים כמספיקים ביקורי רופא מספר פעמים בשבוע לשעות מעטות, והחובה לדאוג להמצאות רופא תושב, כפי שקבעו חז"ל, במקומה עומדת.

נוסף על האמור יש להדגיש כי כאשר ע"פ ההלכה מצב מסויים מוגדר כיש בו ספק פיקוח נפש, אזי רשלנות של פרנסי היישוב ו/או הרופא אינה משנה כלל את ההגדרה. וכבר היו דברים מעולם.

יתר על כן, רופא הזכאי לחופשה או למנוחה, לא ניתן לחייב אותו לוותר עליה למרות שנוכחותו ביישוב או בבית חולים מקטינה את הסיכון (כל זמן שלא מדובר בסכנה מיידית ודאית, שרק אז המסתלק עובר על "לא תעמוד על דם רעך"). אחרת היו חייבים כל הצוותים בבתי החולים לעבוד בשבת כבחול, שהרי ידוע לכל המצוי ברפואת בתי חולים, שהסיכון בפעולות דחופות בימי החול בבתי חולים קטן יותר מהסיכון לפעולה דומה בשבתות ובחופשות. ואכן גם על פי הדין, אדם רשאי, לעיתים, להכניס עצמו לספק סכנה (כגון לצורכי פרנסה), למרות שעל ספק סכנה כזה מותר לחלל את השבת. (ראה מאמרו של הגר"י זילברשטיין שליט"א, עד כמה חייב אדם לסכן עצמו כדי להציל אחרים, ספר אסיא ד', עמ' 3-9. והדברים לכאורה מפורשים בבריתא, ב"מ קיב, א': "ואליו הוא נושא את נפשו - מפני מה זה עלה בכבש ונתלה באילן ומסר את עצמו למיתה - לא על שכרו"? הרי שחז"ל החשיבו את עליית הפועל בסולם והיתלותו באילן למצב שיש בו סכנה כפי שאכן מוכח מהמציאות, ובכל זאת אין איסור על האומנים לסכן עצמם למען פרנסתם).

ואם כנים הדברים, הרי ברור שנוהג של פרנסי ישוב ותושביו להסתכן במקצת (בין בהיתר בין באיסור), אינו מהווה כל ראייה לשלול דין ספק פיקוח נפש ממצב כזה.

בברכה נאמנה,

הרב מרדכי הלפרין